

Hur öppen är idrottsrörelsen?

Om transparens i svenska idrottsförbund och framtida indikatorer på good governance

Hur öppen är idrottsrörelsen?

Om transparens i svenska idrottsförbund
och framtida indikatorer på good governance

Centrum för idrottsforskning är statens sektorsorgan för idrottsforskning med uppgift att initiera, samordna, stödja och informera om forskning inom idrottens område samt att ansvara för uppföljning av statens stöd till idrotten.

Rapporten finns att ladda ner som pdf på www.centrumforidrottsforskning.se

© **Centrum för idrottsforskning 2023:4**

Redaktion och projektledning: Lina Wahlgren, Johan R Norberg & Christine Dartsch Nilsson

Språkgranskning: Johan Pihlblad

Formgivning omslag: Camilla Atterby, www.laghammar.se

Omslagsfoto: Bildbyrån

ISBN: 978-91-988551-3-5

Förord

Centrum för idrottsforskning har regeringens uppdrag att genomföra en årlig och långsiktig uppföljning av statens stöd till idrotten. Den här rapporten är en del av det arbetet.

Öppenhet är viktigt för att motverka korrupktion och maktmissbruk. I denna pilotstudie har Centrum för idrottsforskning undersökt transparensen på svenska idrottsförbunds webbplatser. Det är ett första steg i ett pågående arbete med att ta fram lämpliga indikatorer på styrning, öppenhet och demokratiskt funktionssätt (good governance) inom den svenska idrottsrörelsen.

Centrum för idrottsforskning har tidigare publicerat en fördjupad analys av hur idrottsrörelsen kan förbättra arbetet med good governance. Resultatet finns att läsa i *Idrottens riskzoner – om vägar till trygg och trovärdig idrott*. Rapporten behandlar frågor om hur idrottsrörelsen kan hantera och förebygga aktuella risker, utmaningar och problem, till exempel bristande etik i idrottsrörelsens demokratiska processer.

En lång serie uppföljningar och analyser av idrott i Sverige finns att ta del av på vår webbplats.

Trevlig läsning

Susanna Hedenborg
Ordförande, Centrum för idrottsforskning

Innehåll

Inledning	6
Bakgrund: good governance i svensk idrottsrörelse	6
En studie av transparens i idrottsförbunden.....	9
Undersökningens genomförande	9
Vad visar vår undersökning?	10
Riksidrottsförbundet	10
RF-SISU distrikt	10
Specialidrottsförbunden	12
Slutsatser	15
Reflektion kring studiens resultat	15
Om studiens genomförande och begränsningar	18
Vad är lämpliga indikatorer på good governance inom svensk idrottsrörelse? ..	18
Referenser.....	20
Bilaga 1	22
Bilaga 2	23

Inledning

Inför år 2020 fick Centrum för idrottsforskning i uppdrag av regeringen att ”genomföra en fördjupad analys av hur idrottsrörelsen kan arbeta med att förbättra sin styrning, öppenhet och demokratiska funktionssätt”.¹ Internationellt används begreppet *good governance* för att beskriva ett sådant arbete. Analysen genomfördes inom ramen för uppföljningen av statens stöd till idrotten, och resulterade i rapporten *Idrottens riskzoner – om vägar till trygg och trovärdig idrott*.²

I regeringsuppdraget ingick även att:

”bedöma behovet av att införa indikatorer på styrning, öppenhet och demokratiskt funktionssätt inom idrottsrörelsen i Centrum för idrottsforsknings regelbundna och långsiktiga uppföljning av statens idrottsstöd. Om ett sådant behov bedöms föreligga ska Centrum för idrottsforskning lämna förslag till hur indikatorer på dessa områden bör utformas.”

Denna rapport redogör för en pilotundersökning. Studien är ett led i arbetet med att ta fram lämpliga indikatorer på styrning, öppenhet och demokratiskt funktionssätt (*good governance*) inom den svenska idrottsrörelsen.

Bakgrund: good governance i svensk idrottsrörelse

Modern kommersialiserad tävlingsidrott har sedan 1900-talet utvecklats till ett världsomfattande samhällsfenomen. Den engagerar, aktiverar och underhåller människor i alla åldrar och över nationsgränser. Men det finns även en baksida. I kölvattnet på idrottens globala segertåg har även en rad missförhållanden uppmärksammats: korruption och maktmissbruk i ledningen av internationella idrottsorganisationer, våld och huliganism i samband med idrottsevenemang, riggade matcher, dopade idrottare och otillåten påverkan av både aktiva och ledare. Dessa oegentligheter bryter med grundläggande idrottsliga ideal. Samtidigt undermineras idrottens samhällsroll, att vara ett medel för social, kulturell och demokratisk utveckling.³

Inom den internationella idrottsrörelsen pågår ett omfattande arbete i syfte att komma till rätta med missförhållanden. Detta arbete brukar sammanfattas i

¹ Regeringsbeslut 2019-12-19. Ku2019/02099/CSM. ”Uppdrag till Centrum för idrottsforskning att följa upp statens stöd till idrotten”.

² Centrum för idrottsforskning (2021). *Idrottens riskzoner*.

³ Alm, J. (2014). ”Good governance’ i den internationella idrottsvärlden”. I Centrum för idrottsforskning, *I gråzonen*; Norberg, J. (2021). ”Om idrottens riskzoner och värdet av good governance”, I Centrum för idrottsforskning, *Statens stöd till idrotten – uppföljning 2020*.

begreppet good governance. Begreppet är fortfarande relativt nytt och utan en vedertagen definition. I Sverige förekommer dessutom alternativa formuleringar som ”god styrning” eller ”demokratisk styrning”. Samtliga dessa begrepp syftar på strategier för att främja öppna och demokratiska styrningsprocesser, samt motverka korruption, maktmissbruk och kriminalitet. Good governance har följaktligen relevans för många samhällsområden, inte enbart idrotten.

Inom den svenska idrottsrörelsen var intresset för good governance länge måttligt. En vanlig uppfattning var att begreppet främst syftade på den internationella idrottens strategier för att komma till rätta med bland annat korruption och maktmissbruk och andra oegentligheter i internationella idrottsförbund och stora elitklubbar.⁴ I den mån fenomenet alls berörde Sverige handlade det således inte om egna problem. Det handlade snarare om hur den svenska idrottsrörelsen med sin starka folkrörelsetradition kunde inspirera och stötta den internationella idrotten i dess arbete för ökad demokratisk styrning.⁵

Under senare år har emellertid även den svenska idrottsrörelsen ökat sina insatser för att stärka den demokratiska styrningen och öppenheten i de egna leden. Det växande intresset för good governance ingår i ett brett upplagt arbete inom Riksidrottsförbundet för att försöka motverka till exempel dopning, matchfixning och odemokratiska styrningsformer. Ett första viktigt steg togs 2015. Riksidrottsmötet, Riksidrottsförbundets stämma, beslutade då om nya internationella riktlinjer för den svenska idrottsrörelsen. Med beslutet fastslogs att den svenska idrottsrörelsen ska stå för ”good governance, vilket bland annat omfattar demokratiska processer, transparens och antikorrup­tion”.⁶

Nästa steg togs 2021, då Riksidrottsstyrelsen beslutade att inrätta en särskild kod för demokratisk styrning av idrottsförbund och föreningar. Syftet med koden var att värna om och utveckla god styrning i alla organisationsled.⁷ I förordet till regelverket motiverades nyordningen på följande sätt:

”Syftet med denna kod är att värna om och utveckla god styrning inom idrottsrörelsens alla organisationsled. För att förbund och föreningar även fortsättningsvis ska ha frihet att bedriva sin verksamhet på sitt eget sätt, är det idrottsrörelsens ansvar att visa att vi är villiga och ta oss an de etiska utmaningar vi står inför. Genom att ta dessa frågor på största

⁴ Riksidrottsförbundet. *Good governance-workshop*, 2 juli 2019.

⁵ Centrum för idrottsforskning (2021). *Statens stöd till idrotten: uppföljning 2020*.

⁶ Riksidrottsförbundet. *Internationella riktlinjer för svensk idrott*.

⁷ Denitton, M. (2021). ”Följa eller förklara” – Riksidrottsförbundets nya kod för demokratisk styrning av idrottsförbund och föreningar”. I Centrum för idrottsforskning, *Idrottens riskzoner*.

allvar och arbeta för att hitta lösningar vill vi skapa en större kunskap och medvetenhet i detta så viktiga område. Koden ska främja de demokratiska beslutsprocesserna samt öka transparensen i styrelsens arbete.”

I koden angavs rekommendationer på vad som kan anses vara god styrning på en mängd områden av betydelse för svensk idrottsrörelse. Hur ska exempelvis årsmöten arrangeras för att ett förbunds medlemmar ska kunna utöva sina rättigheter på ett aktivt och välinformerat sätt? Hur ska styrelser och valberedningar tillsättas och arbeta? Hur ska deras arbete följas upp och utvärderas? Och hur ska insyn och transparens garanteras i frågor rörande förbunds och föreningars organisation, verksamhet och ekonomiska ersättning till förtroendevalda och verksamhetschefer?

I syfte att säkerställa transparens och öppenhet inom den svenska idrottsrörelsen fastslogs i koden⁸, artikel 10.3, att förbund och föreningar bör ha en särskild avdelning på sina webbplatser för styrningsfrågor, med information om följande områden:

- styrelseledamöter samt eventuell ersättning för uppdraget
- verksamhetschef/generalsekreterare
- årsredovisning alternativt årsbokslut
- uppgifter om revisor samt revisionsrapport
- organisationskiss
- stadgar
- årsmötesprotokoll
- verksamhetsberättelse
- verksamhetsinriktning

Riksidrottsstyrelsens mål var att implementera artikel 10.3 för förbund successivt under perioden 2021–2023. Koden som helhet blev dock föremål för diskussion på Riksidrottsmötet 2023. Kritik riktades framför allt mot att Riksidrottsförbundets medlemsförbund, specialidrottsförbunden, inte varit tillräckligt involverade i framtagandet av koden och att dess status i idrottens regelverk var oklar. Mot denna bakgrund beslutade Riksidrottsförbundets stämma att göra ett omtag. En särskild arbetsgrupp med representanter från specialidrottsförbunden skulle tillsättas och ett nytt förslag ska föreläggas Riksidrottsmötet 2025.⁹

⁸ Riksidrottsförbundet. *RF:s kod för demokratisk styrning av idrottsförbund och föreningar.*

⁹ RF-stämman 2023. *Motion 11.21 nr 32: Svenska Motorsportförbundet m.fl. – Demokratisk förankring av RF:s kod för styrning av idrottsförbund och föreningar.*

En studie av transparens i idrottsförbunden

I den här rapporten redogör Centrum för idrottsforskning för i vilken utsträckning idrottsrörelsen redovisar den information för styrningsfrågor som vid tiden för vår undersökning skulle finnas tillgängliga på idrottsförbundens webbplatser, i enlighet med i Riksidrottsstyrelsens etiska kod. Undersökningen omfattar Riksidrottsförbundet, idrottens 19 regionala indelningar (RF-SISU distrikten) och de 71 specialidrottsförbunden¹⁰. Studien ska ses som en pilotundersökning och är en del i Centrum för idrottsforskningens regeringsuppdrag: att ta fram lämpliga indikatorer på styrning, öppenhet och demokratiskt funktionssätt (good governance) inom idrottsrörelsen.

Undersökningens genomförande

Under i huvudsak februari 2023, med viss komplettering under mars samma år, granskade vi webbplatserna för samtliga RF-SISU distrikt och specialidrottsförbund. Under juni 2023 granskades även Riksidrottsförbundets webbplats. Vi sökte information inom följande elva områden:

1. styrelseledamöter
2. ersättningar för styrelseuppdrag
3. verksamhetschef/generalsekreterare (för distrikten distriktsidrottschef)
4. årsredovisning alternativt årsbokslut
5. revisor
6. revisionsrapport
7. organisationskiss
8. stadgar
9. årsmötesprotokoll
10. verksamhetsberättelse
11. verksamhetsinriktning

Granskningen genomfördes av personer med god kännedom om Riksidrottsförbundets, RF-SISU distriktens och specialidrottsförbundens verksamhet och webbplatser.

En utmaning i granskningens genomförande var att den etiska koden saknar definitioner eller förtydliganden av vad som avses med olika typer av information. Överlag har vi varit tillåtande i vår bedömning av vad som bör betraktas som

¹⁰ Sedan Riksidrottsmötet 2023 har ytterligare två specialidrottsförbund röstats in Riksidrottsförbundet: Svenska Förbundet för Funktionell Fitness samt Svenska E-sportförbundet.

information.¹¹ Till exempel har vi, med något undantag, inte tagit hänsyn till dokumentens datering. Det innebär exempelvis att vi ansett ”årsmötesprotokoll” (punkt 9) som godkänd, även om det (sannolikt) inte är ett protokoll från det senaste årsmötet. Även vad gäller ”ersättning” (punkt 2) har vi varit tillåtande. Där har vi även godkänt de förbund som redovisat styrelses arvoden som en totalsumma.

Resultatet inleds med granskningen av Riksidrottsförbundet och om det finns information inom de elva områdena på förbundets webbplats. Därefter följer resultatet för RF-SISU distrikten och specialidrottsförbunden och presenteras som:

1. Antal RF-SISU distrikt respektive specialidrottsförbund som har information om de olika elva områdena på webbplatsen (antigen finns informationen eller inte).
2. Antal uppnådda områden där information finns på webbplatsen för respektive RF-SISU distrikt och specialidrottsförbund (lägsta värdet = 0 av 11 och högsta värdet = 11 av 11).

Vad visar vår undersökning?

Riksidrottsförbundet

På Riksidrottsförbundets webbplats beskrivs arbetet med god och demokratisk styrning.¹² Här finns även information samlad om: generalsekreterare, styrelseledamöter i Riksidrottsstyrelsen, årsredovisning, revisionsrapport, organisations-skiss, Riksidrottsförbundets stadgar, årsmötesprotokoll från Riksidrottsförbundets stämma, verksamhetsberättelse och verksamhetsinriktning.

Årsredovisning och revisionsrapport ingår i förbundets verksamhetsberättelse. Uppgifter om revisor finns i revisionsrapporten. Ersättning (och lön) till generalsekreterare och styrelseledamöter redovisas inte. Däremot redovisas en total summa för dessa utgifter i årsredovisningen.¹³

RF-SISU distrikt

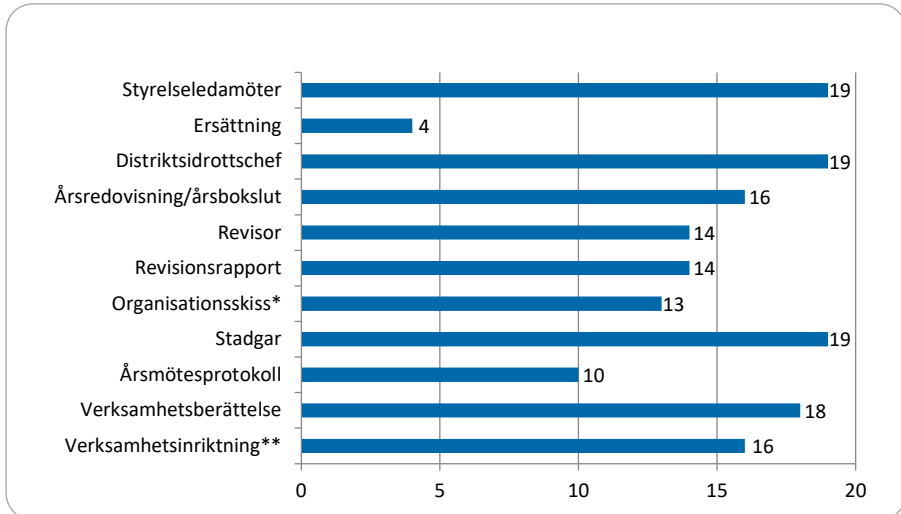
På samtliga 19 RF-SISU distrikts webbplatser redovisas information om styrelseledamöter, distriktsidrottschef och stadgar. Därefter följer sex områden där mellan 13 och 18 distrikt redovisar information. Av dessa är uppgifter om verksamhets-

¹¹ För distrikten har lekmannarevisorer och förtroendevalda revisorer inte godkänts som revisor. Verksamhetsplan, mål-, visions- och strategidokument eller likande har inte godkänts som verksamhetsinriktning.

¹² Riksidrottsförbundet. ”Demokratisk styrning”. Webbsida.

¹³ Riksidrottsförbundet. *Verksamhetsberättelse med årsredovisning: Riksidrottsförbundet 2021*, not 8.

berättelse vanligast. Sedan följer: årsredovisning/årsbokslut, verksamhetsinriktning, uppgift om revisor, revisionsrapport och organisationskiss. Inom de två resterande områdena årsmötesprotokoll och ersättning redovisar 10 respektive 4 av RF-SISU distrikten information (figur 1).

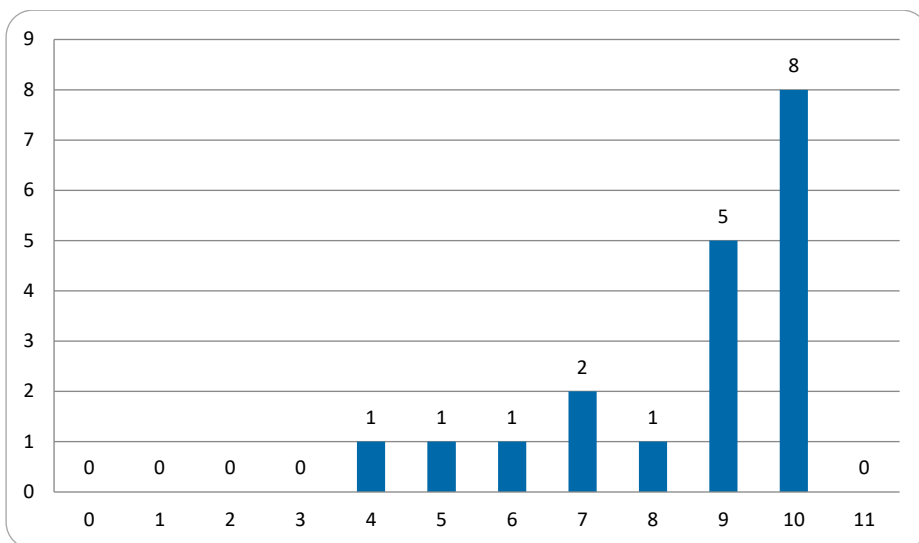

Figur 1. Antal RF-SISU distrikt som redovisar information inom de olika områdena på sina webbplatser, februari 2023. Totalt 19 RF-SISU distrikt.

*Varav 3 är skriftliga.

**Varav 4 är RF/SISU:s verksamhetsinriktning.

Inget av RF-SISU distrikten redovisar information inom samtliga elva områden. Strax över två tredjedelar av distrikten uppnår dock 9 eller 10 områden (5 respektive 8 distrikt). Resterande sex distrikt uppnår 4–8 områden (figur 2).

Figur 2. Antal uppnådda områden för RF-SISU distrikten (lägsta värdet = 0 av 11 och högsta värdet = 11 av 11), februari 2023. Totalt 19 RF-SISU distrikt.

Följande åtta RF-SISU distrikt uppnår tio områden:

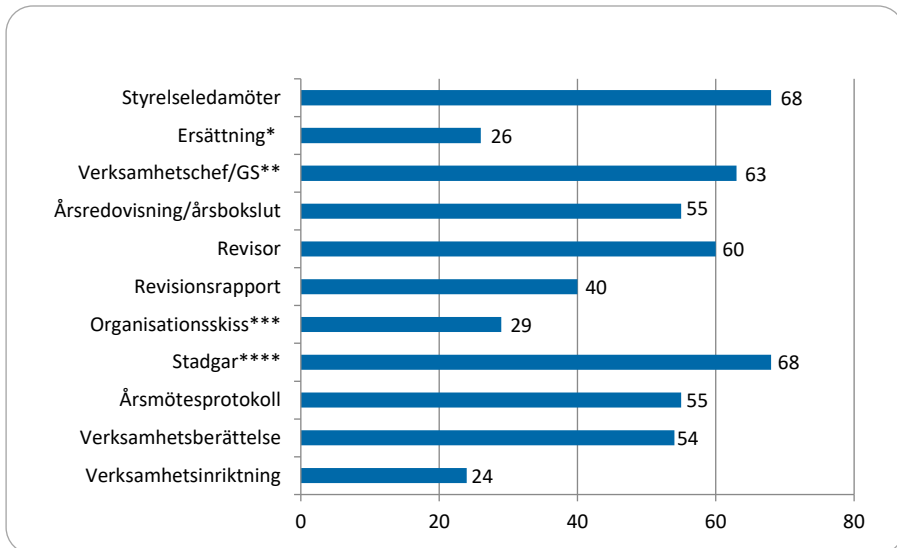
1. RF-SISU Halland
2. RF-SISU Jämtland-Härjedalen
3. RF-SISU Norrbotten
4. RF-SISU Småland
5. RF-SISU Stockholm
6. RF-SISU Uppland
7. RF-SISU Västerbotten
8. RF-SISU Västmanland

De uppgifter som saknas på dessa förbunds webbplatser rör framför allt information om ekonomisk ersättning.

Specialidrottsförbunden

För två av de 71 specialidrottsförbunden visade det sig inte möjligt att samla in någon information, men de inkluderas ändå i vår sammanställning. Det ena förbundet höll på att bygga om sin webbplats, det andra krävde lösenord för tillträde.

Det finns inget område där samtliga specialidrottsförbund redovisar information.¹⁴ Av de 71 förbunden redovisar 68 (motsvarande 96 procent) information om styrelseledamöter respektive stadgar. Därefter följer sex områden där mellan 40 och 63 specialidrottsförbund (motsvarande 56–89 procent) redovisar uppgifter. Av dessa är verksamhetschef vanligast. Sedan följer uppgift om revisor, årsredovisning/årsbokslut, årsmötesprotokoll, verksamhetsberättelse och revisionsrapport. Inom de tre resterande områdena organisationskiss, ersättning och verksamhetsinriktning redovisar 29, 26 respektive 24 av specialidrottsförbunden information (figur 3). Det motsvarar 41, 37 respektive 34 procent av förbunden.

Figur 3. Antal specialidrottsförbund som redovisar information inom de olika områdena, februari 2023. Totalt 71 specialidrottsförbund. För två förbund visade det sig inte möjligt att samla in någon information (det ena byggde om sin webbplats, det andra krävde lösenord för tillträde till informationen). Dessa två förbund ingår i sammanställningen.

*Varav 1 är en policy.

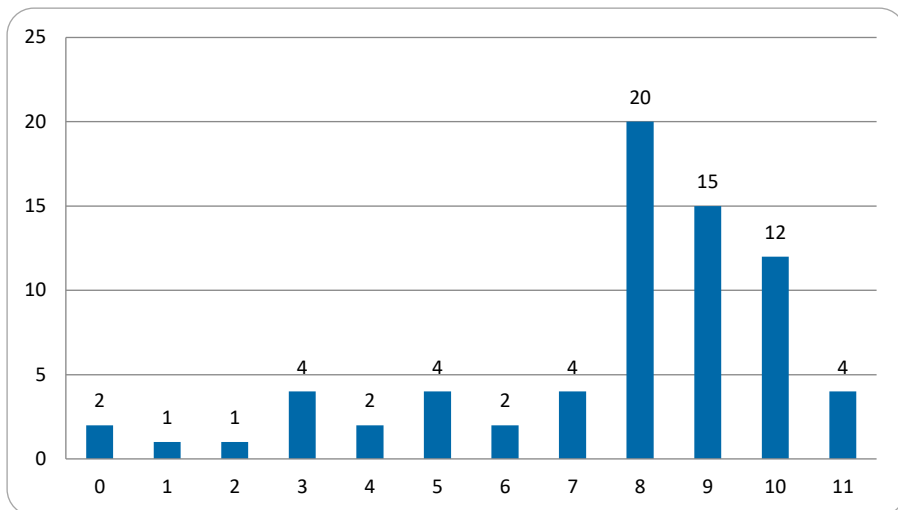
**GS = generalsekreterare. Inklusive förbundschef (8 förbund), förbundsdirektör (2 förbund), förbundsutvecklare (1 förbund) och tf. kanslichef (1 förbund).

***Varav 12 är skriftliga.

****Uppgift för 1 specialidrottsförbund saknas, men det förbundet har stadgar (2023-07-24) och räknas därför.

¹⁴ Detta resultat kvarstår även om vi exkluderar de två specialidrottsförbund som helt saknar information.

Av alla 71 specialidrottsförbund redovisar fyra information inom samtliga elva områden. Strax över en tredjedel av förbunden uppnår 9 eller 10 områden (15 respektive 12 förbund). Flest förbund, drygt en fjärdedel, uppnår 8 områden (20 förbund). Detta resulterar i att en majoritet uppnår 8 områden eller fler. Resterande specialidrottsförbund, strax över en fjärdedel, uppnår 7 eller färre områden (totalt 20 förbund). Som tidigare nämnts, visade det sig inte möjligt att samla in någon information för två av dessa specialidrottsförbund (figur 4).

Figur 4. Antal uppnådda områden för specialidrottsförbunden (lägsta värdet = 0 av 11 och högsta värdet = 11 av 11), februari 2023. Totalt 71 specialidrottsförbund. För två förbund visade det sig inte möjligt att samla in någon information (det ena byggde om sin webbplats, det andra krävde lösenord för tillträde till informationen). Dessa två förbund ingår i sammanställningen.

Följande specialidrottsförbund uppnår samtliga elva områden:

1. Korpen Svenska Motionsidrottsförbundet
2. Svenska Konståkningsförbundet
3. Svenska Ridsportförbundet
4. Svenska Simförbundet

Följande specialidrottsförbund uppnår tio områden:

1. Svenska Bouleförbundet
2. Svenska Danssportförbundet
3. Svenska Dövidrottsförbundet

4. Svenska Fotbollförbundet
5. Svenska Friidrottsförbundet
6. Svenska Golf förbundet
7. Svenska Gymnastikförbundet
8. Svenska Parasportförbundet
9. Svenska Skolidrottsförbundet
10. Svenska Skridsko-, Kålk- och Rullidrottsförbundet (SweSports)
11. Svenska Vattenskid- och Wakeboardförbundet
12. Svenska Volleybollförbundet

Slutsatser

Den här studien tog sin utgångspunkt i den kod för demokratisk styrning, som Riksidrottsstyrelsen beslutade om 2021. Koden innebar bland annat att det på idrottsförbundens webbplatser bör finnas information om styrningsfrågor. Vi undersökte vilken information som fanns att tillgå på webbplatserna för Riksidrottsförbundet, de 19 RF-SISU distrikten samt de 71 specialidrottsförbund som vid tiden ingick i Riksidrottsförbundet. Undersökningen genomfördes i huvudsak under februari 2023, det vill säga vid en tidpunkt då information om styrningsfrågor enligt koden skulle vara på plats.

Studien är en pilotundersökning och ett led i Centrum för idrottsforskningens arbete med att ta fram lämpliga indikatorer på styrning, öppenhet och demokratiskt funktionssätt (good governance) inom den svenska idrottsrörelsen.

Denna avslutande del i rapporten börjar med en reflektion kring studiens resultat. Därefter följer några ord om undersökningens genomförande och begränsningar. Avslutningsvis riktas blicken framåt, mot arbetet med att skapa ovan nämnda indikatorer.

Reflektion kring studiens resultat

Vår undersökning har gett ett komplext och mångfacetterat resultat. Vissa av Riksidrottsförbundets många specialidrottsförbund och distriktsorganisationer har utförlig information om den egna verksamheten på sina webbplatser. Andra saknar viktig information om hur verksamheten styrs och hur den är organiserad. Att ge ett samlat värderande omdöme om graden av transparens och god styrning inom svensk idrottsrörelse går därmed inte. Möjligen kan situationen beskrivas som att idrottsrörelsen för närvarande genomgår en process, i syfte att öka sin öppenhet

och sitt demokratiska funktionssätt. I detta arbete har vissa delar av idrottsrörelsen kommit längre än andra.

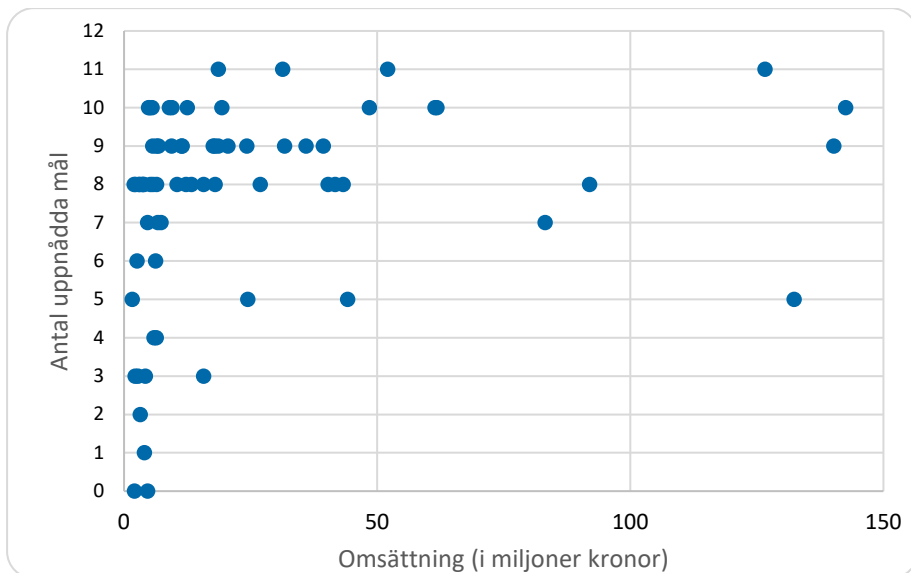
Att se idrottsrörelsens arbete för ökad demokratisk styrning som en pågående process är både en möjlighet och ett potentiellt problem. En organisation eller verksamhet kan aldrig bli färdig i sin strävan att främja demokratiska och öppna beslutsprocesser. Även de som kommit längst kan alltid ha som mål att bli ännu bättre. Däri ligger styrkan i ett processtänkande. Problemet är emellertid att en sådan hållning samtidigt kan dölja ett motstånd till förändring. Internationella studier av good governance ger många exempel på idrottsorganisationer som gladeligen accepterat mindre reformer. På så sätt kan de hävda att ”arbetet nu har påbörjats” – men utan en genuin ambition att ta ytterligare steg, eller i grunden vilja ompröva sina interna beslutsprocesser och maktstrategier.

Med dessa reservationer framträder ett mönster i vår studie. Det är knappast förvånande att Riksidrottsförbundet uppnår hög måluppfyllelse i de elva områden som vi undersökt. Det var trots allt Riksidrottsstyrelsen som initierade och beslutade om den etiska kod som gällde i svensk idrottsrörelse fram till Riksidrottsförbundets stämma i maj 2023. Sammantaget kan sägas att RF-SISU distrikten kommer på andra plats. Lägst måluppfyllelse totalt sett har specialidrottsförbunden. Bland både distrikt och specialidrottsförbund är dock variationen stor. Att RF-SISU distrikten sammantaget redovisar ett något bättre resultat än specialidrottsförbunden, sammanhänger sannolikt med att distrikten haft en tidigare tänkt tidplan för genomförande av den etiska koden. Till detta kommer att Riksidrottsförbundet har en självklar auktoritet i styrningsfrågor gentemot den egna distriktsorganisationen, i jämförelse med de ytterst självständiga specialidrottsförbunden.

När vi studerar vilken information som redovisats, respektive inte fanns att tillgå på idrottsförbundens webbplatser, framträder ytterligare ett mönster i vår undersökning. De allra flesta distrikt och specialidrottsförbund redovisade stadgar, uppgifter om styrelsers sammansättning och vem som var verksamhetschef/generalsekreterare/distriktidrottschef. Kännetecknande för dessa uppgifter är att de är förhållandevis grundläggande och statiska, och därmed enkla att redovisa. I den andra änden av spektrumet finns uppgifter om ekonomisk ersättning. Detta framstår som ett känsligt område. Talande är att inte ens Riksidrottsförbundet redovisade information om ekonomisk ersättning till styrelseledamöter och generalsekreterare, utan begränsade sig till att ange en total summa för dessa utgifter.

Hur kommer det sig att Riksidrottsförbundets 71 specialidrottsförbund uppvisar så stora skillnader i transparens i frågor kopplade till organisation, styrning och ekonomi? Kan förklaringen ligga i rent organisatoriska förutsättningar? Till saken hör att specialidrottsförbunden är mycket olika när det kommer till antalet medlemmar, samt ekonomiska och personella resurser. Medan vissa förbund har stora och professionella kansliorganisationer har andra förbund få anställda, och därmed begränsade förutsättningar att hålla sina webbplatser uppdaterade. Kan detta vara förklaringen till de stora skillnaderna?

Ett sätt att undersöka detta är att jämföra specialidrottsförbundens grad av transparens (antalet uppnådda mål) med deras ekonomiska omsättning (figur 5). Vår bedömning är att organisatorisk kapacitet inte kan vara den enda förklaringen. Många förbund med låg ekonomisk omsättning uppnår hög transparens, medan det finns förbund med hög omsättning men lägre måluppfyllelse. Varför det ser ut som det gör behöver undersökas i fortsatta studier.

Figur 5. Sambandet mellan antal uppnådda målområden för specialidrottsförbunden (lägsta värdet = 0 av 11 och högsta värdet = 11 av 11), februari 2023 och specialidrottsförbundens omsättning 2021*. Totalt 71 specialidrottsförbund. För två förbund visade det sig inte möjligt att samla in någon information (det ena byggde om sin webbplats, det andra krävde lösenord för tillträde till informationen). Dessa två förbund ingår i sammanställningen. Figuren exkluderar ett förbund, eftersom det förbundet har betydligt högre omsättning än de andra förbunden.

*Källa: Riksidrottsförbundet/Specialidrottsförbunden.

Om studiens genomförande och begränsningar

Även om man lämnar en webbplats utan eftersökt information betyder det nödvändigtvis inte att informationen saknas. Däremot kan man hävda att svår-funnen information är ett uttryck för bristande öppenhet. Att den är enkel att hitta är således viktigt. Enligt Riksidrottsstyrelsens kod för demokratisk styrning bör följaktligen alla förbund ha en särskild avdelning på sina webbplatser för just styrningsfrågor. Långt ifrån alla hade detta, vilket kan ha påverkat vår studie. Vår granskning av webbplatserna var noggrann, såtillvida att vi sökte information både via webbsidor och nedladdningsbara dokument. Till exempel fanns uppgifter om revisorer vanligtvis att finna i publicerade protokoll. Det kan möjligen betraktas som logiskt, men även som en begränsning i fråga om öppenhet.

En utmaning i denna undersökning var att Riksidrottsförbundets etiska kod saknar definitioner eller förtydliganden av vad som avses med olika typer av information. Ett exempel är kravet på att redovisa en organisationsskiss. Hur ska en sådan se ut? Ska den visa specialidrottsförbundets/idrottens hierarkiska struktur med förbund, idrottsföreningar och medlemmar, eller spegla själva specialidrottsförbundets kansliorganisation? Bör denna vara illustrerad i ett organisationsschema? På Riksidrottsförbundets webbplats, som får anses var en förebild, finns ett detta över RF/SISU:s gemensamma kansli, som visar verksamhetsområden och avdelningar. Ett annat exempel är kravet på verksamhetsinriktning. Vad ska en sådan innehålla? Det verkar inte finnas någon allmänt vedertagen information kring detta. Däremot innehåller idrottsrörelsens strategiska plan en illustration som inrymmer en verksamhetsinriktning.¹⁵ Följaktligen blir det viktigt att definiera krav, både i relation till de som ska leva upp till kraven och de som ska följa upp dem.

Vad är lämpliga indikatorer på good governance inom svensk idrottsrörelse?

Denna granskning är en del av Centrum för idrottsforskningens arbete med att finna lämpliga indikatorer på styrning, öppenhet och demokratiskt funktionssätt (good governance) i den svenska idrottsrörelsen. Granskningen utgick från den kod för demokratisk styrning som Riksidrottsstyrelsen beslutat om, som bland annat innefattar vilken information om styrningsfrågor som förbund och föreningar bör ha på sina webbplatser.

¹⁵ Riksidrottsförbundet. *Strategisk plan för idrottsrörelsen 2022–2025*.

En strategiskt viktig fråga för vårt fortsatta arbete är att besluta om vilka konkreta indikatorer som bör ingå i en långsiktig uppföljning. Ska Centrum för idrottsforskning utforma nya indikatorer, eller följa upp sådana som Riksidrottsförbundet identifierat i idrottsrörelsens processer för ökad demokratisk styrning? Båda vägvalen har för- och nackdelar. Att utforma egna indikatorer säkerställer Centrum för idrottsforskningens autonomi i relation till idrottsrörelsen i arbetet med uppföljningen av statens stöd till idrotten. Det skapar även en möjlighet att välja indikatorer som används i internationella mätningar av good governance inom idrotten. Att utgå från Riksidrottsförbundets etiska koder säkerställer i sin tur att vi följer upp sådant som även idrottsrörelsen själv önskar, en fråga som sammanhänger med resultatet av det ”omtag” i styrningsfrågor som för närvarande pågår i Riksidrottsförbundet. Resultatet av detta omtag ska presenteras på Riksidrottsförbundets stämma i maj 2025.

Om vi landar i att indikatorerna ska bestå av de elva områden som ingått i denna undersökning, bör områdena tydligare definieras. Inte minst måste det förtydligas vad som är tillräckliga krav på redovisning av ekonomiska ersättningar till förtroendevalda och chefer. Tydlighet är viktigt både för de organisationer som ska efterleva en etisk kod, och för de instanser som ska följa upp efterlevnaden.

I takt med utvecklingen, framför allt ökad digitalisering, ökar tillgången till information. Områden som kan vara relevanta att inkludera som indikatorer är information om valberedningar och protokoll från styrelsemöten. Möjligen kan även nya bättre indikatorer dyka upp i framtiden, som då bör beaktas. Viss försiktighet bör dock råda kring förändringar. Själva tanken med indikatorer är att de ska hålla över tid för att kunna följa utvecklingen av ett område. Uppföljningen kan förslagsvis ske vartannat år.

För att få djupare förståelse för området styrning, öppenhet och demokratiskt funktionssätt (good governance) inom den svenska idrottsrörelsen, skulle även frågor av mer kvalitativ karaktär behöva ställas. Att ett dokument finns på plats betyder inte nödvändigtvis att det som står i dokumentet efterföljs. Dessutom innehåller den kod för demokratisk styrning som Riksidrottstyrelsen beslutat om mycket mer än de elva områden som är i fokus i denna pilotundersökning.

Centrum för idrottsforskningens arbete med att finna lämpliga indikatorer på good governance inom den svenska idrottsrörelsen fortsätter. Denna rapport är ett första steg.

Referenser

Alm, J. (2014). "Good governance' i den internationella idrottsvärlden". I Centrum för idrottsforskning, *I gråzonen – en antologi om idrottens etiska utmaningar*, Rapport 2014:2. Stockholm: Centrum för idrottsforskning.

Centrum för idrottsforskning (2021). *Idrottens riskzoner – om vägar till trygg och trovärdig idrott*. Rapport 2021:2. Stockholm: Centrum för idrottsforskning.

Centrum för idrottsforskning (2021). *Statens stöd till idrotten: uppföljning 2020*, Rapport 2021:1. Stockholm: Centrum för idrottsforskning.

Denitton, M. (2021). "Följa eller förklara' – Riksidrottsförbundets nya kod för demokratisk styrning av idrottsförbund och föreningar". I Centrum för idrottsforskning, *Idrottens riskzoner – om vägar till trygg och trovärdig idrott*, Rapport 2021:2. Stockholm: Centrum för idrottsforskning.

Norberg, J. (2021). "Om idrottens riskzoner och värdet av good governance". I Centrum för idrottsforskning, *Statens stöd till idrotten: uppföljning 2020*, Rapport 2021:1. Stockholm: Centrum för idrottsforskning.

Regeringsbeslut 2019-12-19. Ku2019/02099/CSM. "Uppdrag till Centrum för idrottsforskning att följa upp statens stöd till idrotten".
<https://www.regeringen.se/contentassets/f9ba4813dcc34ebaa86f68423dccb299/uppdrag-till-centrum-for-idrottsforskning-att-folja-upp-statens-stod-till-idrotten.pdf>

Riksidrottsförbundet. "Demokratisk styrning". Webbsida.
<https://www.rf.se/om-riksidrottsforbundet/idrottsrorelsens-styrandedokument/demokratisk-styrning> (Hämtad 28 juni 2023.)

Riksidrottsförbundet. *Good governance-workshop*, 2 juli 2019.

Riksidrottsförbundet. *Internationella riktlinjer för svensk idrott*.
<https://www.rf.se/download/18.5424ab70183abb853551a56/1665068714183/Internationella%20riktlinjer%20för%20svensk%20idrott.pdf>

Riksidrottsförbundet. *RF:s kod för demokratisk styrning av idrottsförbund och föreningar*.
<https://www.rf.se/download/18.407871d3183abb2a6133d4/1665042791994/RFs%20kod%20för%20demokratisk%20styrning.pdf>

Riksidrottsförbundet. *Strategisk plan för idrottsrörelsen 2022–2025*.
<https://www.rf.se/download/18.7e76e6bd183a68d7b7117a2/1664978260467/Strategisk%20plan%202022-25.pdf>

Riksidrottsförbundet. *Verksamhetsberättelse med årsredovisning:
Riksidrottsförbundet 2021.*

<https://www.rf.se/download/18.7e76e6bd183a68d7b7117b4/1664978263339/Verksamhetsberättelse%202021.pdf>

RF-stämman 2023. *Motion 11.21 nr 32: Svenska Motorsportförbundet m.fl. –
Demokratisk förankring av RF:s kod för styrning av idrottsförbund och föreningar.*

<https://www.rf.se/download/18.3d00015a187a3942b459a437/1682513373426/11.21%20Svenska%20Motorsportförbundet%20m.fl.%20-%20Demokratisk%20förankring%20a%20RFs%20kod%20för%20demokratisk%20styrning%20av%20idrottsförbund%20och%20föreningar.pdf>

Bilaga 1

RF-SISU distriktens information inom de elva områdena*, februari 2023.

Distrikt	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	Totalt
Blekinge	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	4
Dalarna	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	9
Gotland	1	0	1	1	1	0	0	1	0	1	1	7
Gävleborg	1	0	1	0	0	0	1	1	0	1	1	6
Halland	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
Jämtland-Härjedalen	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
Norrbottnen	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	10
Skåne	1	1	1	1	0	1	0	1	0	1	0	7
Småland	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
Stockholm	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
Sörmland	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	9
Uppland	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
Värmland	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	9
Västerbotten	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
Västernorrland	1	0	1	1	1	0	1	1	0	1	1	8
Västmanland	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	10
Västra Götaland	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	9
Örebro län	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	9
Östergötland	1	0	1	0	0	0	0	1	0	1	1	5

*1 = styrelseledamöter, 2 = ersättning för styrelseuppdrag, 3 = distriktsidrottschef, 4 = årsredovisning alternativt årsbokslut, 5 = revisor, 6 = revisionsrapport, 7 = organisationskiss, 8 = stadgar, 9 = årsmötesprotokoll, 10 = verksamhetsberättelse och 11 = verksamhetsinriktning.

Bilaga 2

Specialidrottsförbundens information inom de elva områdena*, februari 2023.

Förbund	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	Totalt
Akademisk idrott	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	4
Amerikansk fotboll/Flagg fotboll/Landhockey (SWE3)	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	9
Badminton	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	9
Bandy	1	0	1	1	1	0	0	1	1	1	1	8
Bangolf	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	0	8
Baseboll/Softboll/Lacrosse	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	3
Basketboll	1	0	1	1	1	1	0	1	1	0	1	8
Biljard	1	0	1	0	1	0	1	1	1	1	1	8
Bilsport	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	9
Bordtennis	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	5
Boule	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	10
Bowling	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	9
Boxning	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	9
Brottning	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	3
Budo och Kampsport	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	9
Bågskytte	1	1	0	1	1	0	0	1	1	0	1	7
Casting	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2
Cheerleading	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	9
Cricket	1	0	1	1	0	0	1	1	0	1	0	6
Curling	1	0	1	1	1	0	1	1	0	1	1	8
Cykel	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	9
Danssport	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	10
Dart	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	3
Draghundsport	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	0	8
Dragkamp	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	0	8
Dövidrott	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	10
Flygsport	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	9
Fotboll	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	10
Friidrott	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	10
Frisbee	1	0	1	1	1	1	0	0	0	1	0	6
Fäktning	1	0	1	1	1	1	0	1	0	1	0	7
Golf	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	10
Gymnastik	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	10
Gång och Vandring	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	0	8
Handboll	1	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	5
Innebandy	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	0	8
Ishockey	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	9

Förbund	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	Totalt
Islandshäst	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	0	8
Issegling**	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Judo	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	0	8
Kanot	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	0	8
Karate	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	0	8
Klättring	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	9
Konstakning	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11
Korpen	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11
Motorsport (Svemo)	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	5
Mångkamp	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	3
Orientering	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	9
Padel	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	4
Parasport	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	10
Ridsport	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11
Rodd	1	0	1	1	1	0	0	1	1	1	1	8
Rugby***	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Segling	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	9
Simidrott	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11
Skateboard	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	0	8
Skidor	1	0	1	0	1	0	1	1	1	1	0	7
Skidskytte	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	0	8
Skolidrott	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	10
Skridsko/Kälk/Rullidrott (SweSports)	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
Skyttesport	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	9
Sportdykning	1	0	1	1	1	0	1	1	1	0	0	7
Squash	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	0	8
Styrkelyft	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	9
Taekwondo	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Tennis	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	0	8
Triathlon	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	0	8
Tyngdlyftning	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	0	8
Varpa	1	1	0	0	1	0	0	1	1	0	0	5
Vattenskidor/Wakeboard (SVWF)	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	10
Volleyboll	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	10

*1 = styrelseledamöter, 2 = ersättning för styrelseuppdrag, 3 = verksamhetschef/generalsekreterare, 4 = årsredovisning alternativt årsbokslut, 5 = revisor, 6 = revisionsrapport, 7 = organisationskiss, 8 = stadgar, 9 = årsmötesprotokoll, 10 = verksamhetsberättelse och 11 = verksamhetsinriktning.

**Kräved lösenord för tillträde till information.

***Byggde om sin webbplats.

Hur öppen är idrottsrörelsen? är en del av Centrum för idrottsforskning
regelbundna uppföljning av statens stöd till idrotten.

